

## Täysistunto

### Keskiviikko 17.11.2021 klo 14.00—18.19

#### 16. Lakialoite laiksi perusopetuslain 11 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2021 vp Ruut Sjöblom kok ym.

##### *Lähetekeskustelu*

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, edustaja Sjöblom, olkaa hyvä, esittelypuheenvuoro.

##### *Keskustelu*

18.00 **Ruut Sjöblom kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen auttaa lapsia ja nuoria reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen aiheuttamat ongelmat, puolustamaan heikompia sekä välttämään henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Tunteiden ymmärtäminen ja empatian osoittaminen tekevät sosiaalisten suhteiden solmimisesta helpompaa ja auttavat myös hyvän oppimisympäristön luomisessa. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisella peruskoulussa on siis tärkeä yhteiskunnallinen merkitys. Tämän lakialoitteen tarkoituksena on lisätä tunne- ja vuorovaikutustaidot perusopetuslakiin.

Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet huolestuttavasti. Sosiaalisessa mediassa asiaton kielenkäyttö ja julmuus nousevat esiin niin nuorten kuin aikuistenkin keskuudessa. Koulukiusaamista on huolestuttavan paljon. Koulukiusaaminen ja kouluväkivalta jättävät usein pysyvät jäljet, ja traumat voivat seurata mukana koko loppuelämän. Vaikka koulukiusaamisen ehkäisemiseksi on tehty työtä, sitä esiintyy edelleen liikaa, ja siksi koulukiusaamiseen on puututtava entistä tehokkaammin.

Myös nuorten tekemät väkivaltarikokset ovat lisääntyneet. Tilastojen mukaan nuoria on psykiatrisessa hoidossa enemmän kuin koskaan, ja koska tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä, näiden taitojen opettamiselle on suuri tarve.

Tunteiden ymmärtäminen ja empatian osoittaminen tekevät lasten ja nuorten elämästä hyvää, ennakoitavaa ja turvallista. Sen lisäksi, että tunne- ja vuorovaikutustaidot auttavat lapsia ja nuoria sosiaalisissa suhteissa, nämä taidot tekevät myös koulussa oppimisesta helpompaa ja tuloksellisempaa. Näin ollen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus perusopetuksessa lain turvaamin resurssein olisi merkittävä yhteiskunnallinen panostus.

Arvoisa puhemies! Tämän lakialoitteen käsittely sattui erinomaiseen aikaan, koska tällä viikolla vietetään Lapsen oikeuksien viikkoa. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdelluk-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

si hyvin ja saada osakseen huolenpitoa sekä suojaa väkivallalta ja välinpitämättömältä kohtelulta. Lasten oikeuksien viestintäverkosto onkin juuri todennut, että kiusaamista, syrjintää ja kouluväkivaltaa voidaan ehkäistä empatiakasvatuksella ja tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettelulla.

Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot edesauttavat myönteistä suhtautumista sekä itseemme että toisiin ihmisiin. Samalla ne vahvistavat sosiaalisia suhteita ja auttavat hyväksymään erilaisuutta ja ratkaisemaan ongelmia yhteistyössä. Opetusalan Ammattijärjestö OAJ pitää tunne- ja vuorovaikutustaitojen, sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen opettamista erittäin tarpeellisena ja on jo pitkään pyrkinyt saamaan niihin keskittyviä tunteja osaksi perusopetusta.

Positiiviset käytännön kokemukset tukevat tunne- ja vuorovaikutustaitojen lisäämistä nykyisten oppiaineiden joukkoon. Esimerkiksi kaksi vuotta kestäneessä kokeilussa helsinkiläisessä koulussa kaikille luokille lisättiin lukujärjestykseen yksi tunti tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Kokeilu paransi keskittymistä tunneilla sekä vähensi rasismia ja kiusaamista. Lasten kyky säädellä omia tunteitaan kehittyi, ja yhdessä viihtyminen lisääntyi. Oppilaiden raportoitiin tulleen entistä useammin kertomaan opettajalle mieltä painavista asioista.

Vahvaa näyttöä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta on saatu myös kansainvälisissä tutkimuksissa. Lasten ja nuorten vuorovaikutustaitoihin panostamisella on positiivisia vaikutuksia oppimistuloksiin ja akateemisiin taitoihin. OECD:n toteuttaman tuoreen tutkimuksen mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistama kuuluvuuden tunne edistää opiskelussa tarvittavien ominaisuuksien kehittymistä ja ennustaa myös parempaa koulumenestystä. Nämä taidot ovat myös olennainen osa demokriakasvatusta, sillä demokraattinen ja moniarvoinen yhteiskunta ei voi säilyä ilman erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.

Arvoisa puhemies! Säännöllinen tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus antaa vahvan pohjan ihmissuhteisiin ja henkiseen hyvinvointiin myös tulevassa työelämässä. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen merkitys on korostunut työelämässä, ja on odotettavissa, että teknologian kehittyessä ja robotiikan ja tekoälyn yleistymisen myötä kehitys voimistuu entisestään. Maailman talousfoorumi onkin tulevaisuuden osaamistarpeita analysoidessaan määritellyt tunneälyn kymmenen tärkeimmän taidon joukkoon.

Lapsilla ja nuorilla voi elämässään olla hyvin erilaiset mahdollisuudet tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetteluun. Tämä korostaa entisestään kouluissa annettavan opetuksen merkitystä.

Nykyiseen opetussuunnitelmaan on kirjattu tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen, ja se on ollut hyvä alku. Nyt työ on vietävä eteenpäin, ja seuraava askel on tunne- ja vuorovaikutustaitojen kirjaaminen perusopetuslakiin. Näin varmistetaan, ettei synny alueellista epätasa-arvoa ja että tunne- ja vuorovaikutustaidoille on varattu riittävät opetusmahdollisuudet ja resurssit koko maassa.

Kansainvälisten tutkimusten ja raporttien mukaan tunne- ja vuorovaikutustaitojen systemaattinen opettaminen suojaa lapsia ja nuoria. Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot tuovat mukanaan tasapainoa tulevaisuuteen. Tämä tarkoittaa pitkällä aikavälillä vähemmän riskillisuutta ja turvattomuutta ja enemmän yhteiskuntarauhaa.

Olen erittäin kiitollinen kaikille lakialoitteen allekirjoittajille yhdeksästä eri puolueesta, eli tuki oli laajaa. Aiheesta tehty kansalaisaloite keräsi lähes 32 000 allekirjoitusta, eli aihe

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

on hyvin tärkeä meille kaikille. Toivottavasti unelma kaikille yhtäläisestä tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisesta toteutuu.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

**18.07 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Elämä on täynnä erilaisia sosiaalisia suhteita, kohtaamisia ja tilanteita. Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat perusedellytys yhteiskunnassa pärjäämiselle. Näiden taitojen opettaminen on tärkeää lasten ja nuorten kehityksen kannalta, myös työelämän kannalta.

Tässä tosiaan on taustalla kansalaisaloite, ja kansalaisaloitteen kirjoittajat perustelevalle aloitetta seuraavasti: ”Lapset oppivat reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen ja nettitrollaamisen vaarat, puolustamaan heikompia sekä välttämään niin henkistä kuin fyysistä väkivaltaa. On tärkeää tunnistaa myös tunne- ja vuorovaikutustaitojen yhteiskunnallinen merkitys, sillä demokratian säilyttäminen edellyttää erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.” Ei ihme, että aloite sai kannatusta sekä kansalaisaloitteena että täällä salissa, ja toivon tosiaan, että valiokunta siihen kunnolla perehtyy.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen integroiminen vahvemmin perusopetukseen voisi tuoda merkittäviä positiivisia tuloksia niin yksilön elämään kuin koko luokkayhteisön ja kouluyhteisön hyvinvointiin. Kerron esimerkin: Vuonna 2019 Helsingissä aloitettiin kaksi-vuotinen pilotointi, jossa tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetettiin viikoittain Laakavuoren alakoulun ykkös—kutosluokkalaisille. Viime keväänä julkaistut pilotin tulokset ovat erinomaiset: Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen vahvisti vuodessa selvästi oppilaiden sosiaalisia taitoja ja paransi luokkien ilmapiiriä. Lisäksi lasten keskittyminen ja yhdessä viihtyminen paranivat vuoden aikana. Myös rasismi, kiusaaminen ja kiukkupuuskat vähenivät. On huomattava, että vuoden 2019 kyselyn tulokset olivat Laakavuoren oppilailla heikommalla kuin muissa vertailussa olleissa Helsingin alakouluissa. Vuotta myöhemmin tilanne oli parantunut selvästi sekä sosiaalisissa taidoissa että vahvuuksien ja voimavarojen tunnistamisessa.

Lasten tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä seurattiin myös koulun henkilökunnalle tehdyillä kyselyillä. Opetushenkilöstö arvioi vuonna 20 luokkien ilmapiirin parantuneen selvästi edellisestä vuodesta, ja moni opettaja näki oppilaiden viihtyvän paremmin yhdessä. Erityisen paljon vuodessa olivat kehittyneet oppilaiden ryhmätyöskentelytaidot: 67 prosenttia vastanneista koki vuonna 2019 oman luokkansa ryhmätyöskentelyn sujuvan hyvin, vuonna 20, vuosi myöhemmin, 92 prosenttia. Myös koulutyöhön keskittyminen parani selvästi. Ja tulokset on jaettu, siis sekä oppilaat että henkilöstö. Myös OAJ on esittänyt tätä samaa sillä tavalla, että alakoulussa olisi kaksi vuosiviikkotuntia ja yläkoulussa kaksi vuosiviikkotuntia. Kiireisessä koulumaailmassa [Puhemies koputtaa] tähän varatut erityistunnit ovat erityisen tärkeitä, ja voin lämpimästi kannattaa aloitetta.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto, olkaa hyvä.

**18.10 Ville Kaunisto kok:** Arvoisa herra puhemies! Ei nyt heti tule mieleen, mitä tämä maailma tarvitsisi enemmän kuin empatiakykyä ja toisten ajatusten ymmärtämistä ja kuulemistä. Siltä pohjalta haluankin kiittää tätä taustalla olevaa kansalaisaloitetta ja etenkin edustaja Sjöblomin aivan ansiokasta työtä tämän lakialoitteen tekemisen kanssa. Tässä hy-

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

vin nousee esiin se, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen hallitseminen edistää tutkitusti lasten ja nuorten hyvinvointia ja mielenterveyttä. Kuten edustaja Sjöblom sanoi, niin Lapsen oikeuksien viikko on erinomainen viikko tähän lakialoitteen esittelyyn.

Pidin tänään kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron Agenda 2030:een ja kestäväan kehitykseen liittyen. Siinä korostin sitä, että jos me halutaan oikeasti päästä Suomena, maailmana, ihmisinä eteenpäin kohti kestäväa kehitystä, meidän pitää nimenomaan panostaa siihen, että me pystymme keskustelemaan asioista emmekä jaa ihmisiä huonoihin ja hyviin ja sulje toisia ulos erilaisten mielipiteiden takia. Tietyllä tavalla näen tämän lakialoitteen kylä linkittyvän todella vahvasti siihen omaan puheeseeni.

Nostankin tästä esittelytekstistä tämän kohdan, jossa sanotaan, että tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen auttaa lapsia ja nuoria reagoimaan konflikteihin rakentavasti, ymmärtämään kiusaamisen aiheuttamat ongelmat, puolustamaan heikompia sekä välttämään henkistä ja fyysistä väkivaltaa. Nämä taidot ovat myös olennainen osa demokratiasvatusta, sillä demokraattinen ja moniarvoinen yhteiskunta ei voi säilyä ilman erilaisuuden ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.

Jos peilaan omaan aikaisempaan puheeseeni kestäväan kehitykseen liittyen, niin me ollaan nyt juuri siinä asian ytimessä tällä lakialoitteella, ja toivon todella syvästi, että se saa arvoisensa käsittelyn valiokunnassa. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

**18.12 Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Aivan ensiksi haluan sanoa lämpimät kiitokset edustaja Sjöblomille tämän tärkeän aloitteen tekemisestä. Monet ovat sen allekirjoittaneet, ja olen yksi heistä. Tunne- ja vuorovaikutustaidot oppiaineeksi perusopetuslakiin on kyllä, sanoisin, moneen vuoteen ehkä yksi parhaimmista aloitteista ja esityksistä.

Me ollaan paljon puhuttu lasten ja nuorten pahoinvoinnista, lapsiperheiden haasteista, kaikesta siitä, mitä haasteita muuttuva ympäristö, myös somekanavat ja digitalisaatio voivat tuoda — niin paljon hyvää kuin ne voivatkin tuoda, mutta sitä kautta voi lasten ja nuorten elämään tulla myös haasteita — ja puhutaan paljon koulukiusaamisesta, oppimisvaikeuksista ja niin edelleen. Itse tulen terveydenhuollon sektorilta ja olen moneen kertaan miettinyt, kuinka monessa tapauksessa lopulta kyse on juurikin siitä, että lapset ja nuoret eivät osaa sanoittaa omia tuntojaan, eivät osaa sanoittaa sitä, mistä huono olo johtuu, minä takia tuntuu näin ja näin, ja myös toinen toisensa kohtelussa siinä, mitä ikävää on esillä, väkivaltaa tai kiusaamista, kuinka monessa niistäkin tapauksista on kyse siitä, että ei ole riittäviä tunne- ja vuorovaikutustaitoja. Sen vuoksi lämpimästi kannatan tunne- ja vuorovaikutustaitojen ottamista perusopetuslakiin, ja toki toivon, että näihin asioihin kiinnitetään huomiota jo aivan siellä neuvola-aikana ja varhaiskasvatuksessa, kun valmistaudutaan koulumaailmaan.

Ja kyllä täytyy sanoa, että myös monilla aikuisilla tänä päivänä on puutteita tunne- ja vuorovaikutustaidoissa, eli näkisin, että ne kurssitukset eivät olisi tarpeen vain lapsille ja nuorille vaan monille aikuisillekin.

Edustaja Sjöblom piti tässä erittäin hyvän esittelyn aloitteesta, ja edustaja Hopsu nosti myös esiin jo konkretiaa siitä, mitenkä nopeassa ajassa, yhdessä vuodessa, on saatu merkittäviä ja mitattavia tuloksia. Se kuulostaa erittäin hienolta, ja uskon, että kun tämä aine otetaan käyttöön, niin muissakin kouluissa tulee ihan vastaavia tuloksia.

## Pöytäkirjan asiakohta PTK 135/2021 vp

Vietetään Lapsen oikeuksien viikkoa, ja tänä vuonna siinä teemana on lapsen oikeus hyvään kohteluun — hyvään kohteluun lasten välillä toinen toistansa kohtaan mutta myös hyvään kohteluun aikuisten ja lasten välillä. Näkisin, että tämänkin asian toteutumiseen todellakin tarvitaan niitä hyviä tunne- ja vuorovaikutustaitoja ja niiden opettelua, ja näkisin, että tämä on semmoinen tematiikka, että sen opettelua ja vahvistamista tarvitaan kyllä enempi vähempi läpi elämän. — Kiitos.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Sjöblom, olkaa hyvä.

**18.16 Ruut Sjöblom kok:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille näistä hyvistä ja tukea antavista puheenvuoroista. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen hyödyt elämässä ovat kiistattomat, ja on tärkeää, että niitä opetetaan lapsille ja nuorille kaikissa ikävaiheissa. Itsetuntemuksen, tunteiden säätelyn, syy—seuraus-suhteiden, empatian ja argumentaatiotaitojen opettaminen koko yhdeksän vuoden koulutaipaleen ajan antaa nuorille edellytykset välttää kiusaamista, ymmärtää erilaisuutta, hankkia akateemisia taitoja ja oppeja tulevaisuuden työelämätaitoja varten ja myös havainnoida vaaratilanteita. Tutkimusten ja empiiristen havaintojen mukaan voimme myös odottaa, että nämä nuoret pidättäytyvät todennäköisemmin esimerkiksi väkivallasta ja päihteistä. Toivon, että tämä tärkeä aihe nyt etenee.

**Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne:** Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

**18.16 Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus nosti tässä todella hyvin esiin juuri sen, miten tässä yksi taito, jota opitaan, on kommunikointi, ja kommunikaatio oli juuri täällä testikoulussa, pilottikoulussa, yksi niistä taidoista, jotka olivat edenneet. Eli opettajat kertoivat, että oppilaat tulivat entistä useammin kertomaan, jos heillä joku painoi mieltä. Eli oli löydetty semmoinen järkevä tapa edetä näiden erilaisten tuntemusten kanssa ja sanoittaa niitä.

Todella jaan myös sen näkemyksen, että myös aikuiset tästä hyötyisivät. No, opettajat tietysti, jotta sellaista opetusta voivat antaa, tarvitsevat itse koulutusta, niin että on semmoinen vahva tunne, että voi näitä taitoja opettaa. Ei varmasti jokaiselle opettajalle semmoinen aine, jota haluaisi opettaa, eikä siihen ketään ole tarkoitus pakottaakaan, vaan siinä voivat olla myös muut kuin luokanopettajat, jotka niitä tunteja pitävät. Ja miksei tämä eduskuntakin välillä voisi olla koekaniini tällaiselle koulutukselle.

Halusin kutsua kansalaisaloitteen tekijöitä. Järjestämme edustaja Sjöblomin kanssa ensi torstaina kyselytunnin jälkeen tilaisuuden, koska kun aloite ei kerännyt sitä 50 000:ta, heillä ei nyt ole muuten mahdollisuutta tulla tänne kertomaan, joten Pikkuparlamentissa kyselytunnin päälle he ovat tavattavissa. Lämpimästi tervetuloa, ja toivottavasti valiokuntakin voi osallistua.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.